

Asia: Vehkataipaleen pumppaamon kalataloudelliseen hyödyntämiseen taimenen lisääntymisalueena

Eteläisen Saimaan kalatalousalue Ry
 tomi.menna@imatra.fi

Lausunto

1 Johdanto

Eteläisen Saimaan kalatalousalue ry on pyytänyt Luonnonvarakeskukselta asiantuntijalausuntoa Vehkataipaleen pumppaamon kalataloudellisesta hyödyntämisestä taimenen lisääntymisalueena. Tarkastettava kohde sijaitsee Taipalsaaren kunnassa Vehkataipaleen pumppaamolla ja siihen liittyvässä venekanavassa, jossa on sulullinen veneiden kulkuyhteys Pien-Saimaan ja Suur-Saimaan välillä. Kanavan merkitys veneväylänä on vähenemässä, koska alueelle on päätetty rakentaa uusi suluton yhteys, Kutilan kanava. Pumppaamon omistaa UPM, jolla on vesitalousvelvoite veden pumppauksesta.

Suunnitelmassa esitetään kanavan muokkaamista taimenen kutu- ja poikastuotantoalueeksi leventämällä uomaa, ohjaamalla virtaamaa laajemmalle alueelle sekä rakentamalla kutu- ja poikaselinympäristöjä. Luonnonvarakeskus tarkastelee lausunnossaan hanketta kalataloudellisesta näkökulmasta erityisesti kalaston elinolosuhteiden, lisääntymismahdollisuuksien ja taimenkantojen kannalta.

2 Lausunto

Vehkataipaleen pumppauskanavan muuttaminen taimenen lisääntymis- ja poikastuotantoalueeksi vaikuttaa periaatteessa toteuttamiskelpoiselta toimenpiteeltä, jolla voidaan lisätä virtaavien elinympäristöjen määrää Vuoksen vesistössä. Taimenen luonnonkierron kannalta keskeistä on uoman hydraulinen toimivuus eri vuodenaikoina. Toimivan poikastuotantoalueen muodostuminen edellyttää virtaaman jakautumista riittävän leveälle alueelle siten, että syntyy matalia ja hitaammin virtaavia vyöhykkeitä poikasille sekä samalla riittävän virtaavia kutualueita lisääntymistä varten.

Uoman leventäminen ja kanavan molemmille puolille toteutettavat matalat tasanteet lisäävät habitaatin tilarakenteellista monimuotoisuutta ja mahdollistavat eri ikävaiheille soveltuvien elinympäristöjen muodostumisen. Taimenen poikasten on borealisissa virtavesissä osoitettu käyttävän erityisesti hitaasti virtaavia ja suojaisia mikrohabitaatteja talvikaudella (Mäki-Petäys et al., 1997). Lisääntymisen onnistuminen puolestaan edellyttää puhdasta ja sopivan kokoista sorasubstraattia, riittävää virtausta mädin hapensaannin turvaamiseksi sekä hienoaineksen kertymisen minimointia (Louhi et al., 2008).

Tarkastelluista vaihtoehdoista A4 ja B1 mahdollistavat taimenen lisääntymisen nykyisessä kanavassa, mutta kalataloudellisesta näkökulmasta vaihtoehto A4 on selvästi perustellumpi. Vaihtoehdossa A4 virtaama jakautuu laajemmalle alueelle ja poikastuotantoon soveltuva elinympäristöala kasvaa merkittävästi verrattuna vaihtoehtoon B1, jossa virtaama ohjautuu pääosin nykyiseen venekanaan. Hankkeen keskeiset epävarmuustekijät liittyvät virtaaman pitkäaikaiseen turvaamiseen sekä talviolosuhteisiin. Matalien alueiden lisääminen voi lisätä jäätymisen ja pohjajään muodostumisen riskiä, mikäli talviaikainen virtaama jää pieneksi tai epävakaaksi. Taimenen talviaikaisen selviytymisen kannalta on tärkeää, että uomassa säilyy riittävästi sulana pysyviä ja virtaavia suojapaikkoja.

Hankkeen kalataloudellista vaikuttavuutta on syytä tarkastella myös suhteessa Vuoksen vesistön taimenkantojen kokonaisuuteen, koska kannan kehitystä säätelevät samanaikaisesti lisääntymisalueiden saatavuus, vaelluksen toimivuus ja elinkierron eri vaiheiden kuolleisuus. Alueen pienialaisuus rajoittaa saavutettavia tuloksia, eikä lähitöllä ole muita vaelluspoikasia tuottavia kohteita. Kuitenkin taimenen uhanalaisuuden vuoksi voi pienikin luontaisesti lisääntyvä populaatio olla tärkeä.

Kokonaisuutena Vehkataipaleen kanavan kehittäminen voi muodostaa uuden taimenen poikastuotantoalueen, mikäli uoman leventäminen toteutetaan riittävän laajana ja virtaama voidaan turvata myös talvikaudella.

Viitteet

Mäki-Petäys, A., Muotka, T., Huusko, A., Tikkanen, P., & Kreivi, P. (1997). Seasonal changes in habitat use and preference by juvenile brown trout (*Salmo trutta*) in a northern boreal river. *Canadian Journal of Fisheries and Aquatic Sciences*, 54, 520–530.

Louhi, P., Mäki-Petäys, A., & Erkinaro, J. (2008). Spawning habitat of Atlantic salmon and brown trout: General criteria and intragravel factors. *River Research and Applications*, 24, 330–339.

3 Lausunnon tiivistelmä

Luonnonvarakeskus arvioi, että Vehkataipaleen pumppauskanavan kehittäminen taimenen lisääntymis- ja poikastuotantoalueeksi on periaatteessa toteuttamiskelpoinen toimenpide, joka voi lisätä virtaavien elinympäristöjen määrää Vuoksen vesistössä. Hankkeen onnistuminen edellyttää uoman riittävää hydraulista toimivuutta eri vuodenaikoina sekä virtaaman pitkäaikaista turvaamista. Vaikuttavuutta tulee tarkastella myös suhteessa taimenkantojen kokonaisdynamiikkaan, vaikka pienikin uusi luontaisen lisääntymisen alue voi olla merkityksellinen lajin uhanalaisuuden vuoksi.

Nina Peuhkuri

Operatiivinen päällikkö, johtava tutkija

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 26.03.2026 klo 09:05:57.

Lausunnon valmistelija(t):

Teppo Vehanen
Matti Janhunen

Liitteet:

Tiedoksi: